

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Kazernesstraat 52
Den Haag

**Ministerie van Buitenlandse
Zaken**
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Datum 28 november 2025
Betreft Informatievoorziening over nieuwe Commissievoorstellen

Onze Referentie
BZ2522799
Bijlage(n)
2

Geachte voorzitter,

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij 2 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche 1: Mededeling Strategie voor generatievernieuwing in de agrarische sector.
Fiche 2: Mededeling Europese strategie voor artificiële intelligentie in de wetenschap.

De minister van Buitenlandse Zaken,

D.M. van Weel

Fiche 1: Strategie voor generatievernieuwing in de agrarische sector

1. Algemene gegevens

a) *Titel voorstel*

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Strategie voor generatievernieuwing in de landbouw

b) *Datum ontvangst Commissiedocument*

21 oktober 2025

c) *Nr. Commissiedocument*

COM(2025) 872

d) *EUR-Lex*

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0872>

e) *Nr. Impact assessment Commissie en Opinie*

Niet van toepassing

f) *Behandelingstraject Raad*

Raad Landbouw en Visserij

g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)

2. Essentie voorstel

Op 21 oktober 2025 heeft de Europese Commissie (Commissie) een mededeling gepubliceerd met een strategie voor generatievernieuwing in de agrarische sector (strategie).¹ Het doel van de strategie voor generatievernieuwing in de landbouw is om te zorgen dat meer jonge en nieuwe boeren (onder 40 jaar leeftijd) een toekomst kunnen opbouwen in de landbouwsector. Dit zal niet alleen leiden tot vitaliteit van plattelandsgebieden, stimulering van innovatie en bevordering van instroom, maar ook bijdragen aan de voedselzekerheid van de Europese Unie (EU) door bedrijfsoverdracht te vergemakkelijken voor jonge boeren en sociale zekerheid te versterken voor bestaande boeren. De strategie identificeert barrières voor jonge boeren en zij-instromers en presenteert (steun)maatregelen die lidstaten kunnen nemen. De strategie heeft de doelstelling om het huidige aandeel jonge landbouwers, dat momenteel 12% is van het totale aantal landbouwers in de EU, rond 2040 te verdubbelen tot 24% van de totale landbouwbevolkingsgroep. Vanaf 2028 zullen de lidstaten verplicht zijn om hun eigen geïntegreerde nationale strategie voor generatievernieuwing

---

¹ Deze mededeling is onderdeel van de Visie op Landbouw en Voedsel die de Commissie op 19 februari 2025 heeft gepresenteerd. Zie [Beoordeling Mededeling: Visie voor Landbouw en Voedsel | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#), 28 maart 2025.

in landbouw te ontwikkelen als onderdeel van hun nationale en regionale partnerschapsplannen (NRPP). Als overkoepelende maatregel beveelt de Commissie lidstaten aan om 6% van hun voor landbouw geormeerde budget in het kader van de NRPP te besteden aan generatievernieuwing in de agrarische sector.² Dit kunnen lidstaten aanvullen met middelen uit de vrije bestedingsruimte binnen het NRP-fonds om te zorgen voor voldoende financiering voor de uitvoering van een nationale strategie voor generatievernieuwing die naar verwachting in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) 2028-2034 (toekomstige GLB) moet worden geschreven.

De strategie bestaat uit vijf "strategische blokken", elk met bijbehorende niet-bindende maatregelen (vlaggenschipinitiatieven en adviezen voor ondersteunende maatregelen die op nationaal niveau kunnen worden genomen). De maatregelen hebben betrekking op interventies in de huidige periode van het GLB en het toekomstige GLB.

Het eerste blok gaat over toegang tot krediet en financiering. De Commissie benoemt toegang tot financiering als een structurele uitdaging voor jonge boeren, waarmee jonge boeren grond kunnen aankopen of investeringen kunnen doen. Ook veroorzaakt veranderende wet- en regelgeving instabiliteit en onzekerheid voor lange termijn investeringen. De Commissie benadrukt dat financiële instrumenten, zoals leningen en garanties, specifiek moeten worden ontwikkeld om jonge boeren te helpen deze belemmeringen te overwinnen. Ook zouden publiek-private partnerschappen en een nauwere samenwerking met de Europese investeringsbank toegang tot financiering verder kunnen vergemakkelijken. Jonge landbouwers zouden volgens de Commissie door de EU co-gefinancierde instrumenten moeten kunnen gebruiken om grond aan te kopen.³ De Commissie benoemt hierbij dat vestigingssteun en investeringssteun essentieel zijn om een landbouwbedrijf te beginnen of over te nemen.

Het tweede blok gaat over toegang tot kennis en vaardigheden. Volgens de Commissie zijn kennis en vaardigheden essentieel voor het opzetten en onderhouden van levensvatbare agrarische bedrijven en dus voor het succes van jonge landbouwers. De Commissie is van mening dat jonge boeren kunnen worden geholpen via gemoderniseerde opleidingen en adviesdiensten met het identificeren van nieuwe kansen en het aanpassen aan nieuwe ontwikkelingen. De Commissie wil ervoor zorgen dat jonge landbouwers rechtstreeks kunnen profiteren van door de EU gefinancierde initiatieven. De Commissie noemt onder andere de programma's "Erasmus voor jonge ondernemers," "Platform voor vrouwen in de landbouw" en "Boeren van de toekomst" als vlaggenschipinitiatieven die bijdragen aan een meer inclusieve sector en aan betere uitwisseling van kennis en vaardigheden. Daarnaast wil de Commissie ervoor zorgen dat organisaties van jonge boeren voldoende steun krijgen.

Het derde strategische blok gaat over toegang tot grond. De Commissie identificeert het schaarse krediet, zware en nadelige terugbetalingsvoorwaarden en vaak beperkte en onregelmatige

---

² Zes procent van de hoeveelheden in Bijlage XVIII of [NRP Verordening – COM(2025) 565].

³ Instrumenten zoals het voorgestelde European Competitiveness Fund (ECF) en Horizon Europe - Pilar II jonge boeren helpen om op te schalen en barrières te overkomen. Deze sluiten aan bij de EU Startups en Scaleups Strategie en kunnen met name agrifood-startups in plattelandsgebieden ondersteunen, bijvoorbeeld via het European Innovation Council.

rendementen op investeringen als voornaamste toegangsbarrières tot grond. Daarnaast is de beschikbaarheid van (extra) landbouwgrond beperkt en is de mobiliteit gering. In dit kader adviseert de Commissie lidstaten maatregelen te nemen om het voor jonge landbouwers makkelijker te maken om grond te verwerven, o.a. door middel van vereenvoudigde regelgeving, gerichte stimuleringsmaatregelen en ondersteuning van alternatieve eigendoms- en bedrijfsoverdrachtsmodellen. Tevens adviseert de Commissie maatregelen te nemen om problemen te voorkomen die tot onverwachte prijsstijgingen kunnen leiden, zoals speculaties en grondverwerving voor andere doeleinden.⁴ Om samenwerking en gegevensuitwisseling te vergemakkelijken, en op die manier transparantie te garanderen, is het Europese waarnemingspost voor land aangekondigd als een van de vlaggenschipinitiatieven.

Het vierde blok gaat over veerkracht, goede levensomstandigheden en toegang tot nieuwe inkomensmogelijkheden. De Commissie erkent het belang van verbetering van toegang tot voorzieningen, woningen, infrastructuur, onderwijs en werkgelegenheid in plattelandsgebieden. De Commissie stelt dat het diversifiëren van het inkomen van landbouwers en het identificeren en financieren van kansen van cruciaal belang is voor veerkrachtige jonge landbouwers. Ook geeft de Commissie aan dat het een 'Jongerenambassadeurs voor het platteland' programma zal lanceren, om de belangen van jongeren in de landbouw en het platteland te behartigen en actief bij te dragen aan beleidsdiscussies omtrent relevante thema's. Met deze initiatieven wil de Commissie vitale, weerbare en diverse plattelandsgebieden creëren waar jonge mensen willen wonen, werken en investeren. Daarnaast worden bedrijfsverzorgingsdiensten aangekondigd als een vlaggenschipinitiatief voor een betere balans tussen werk en privéleven.

Het laatste strategische blok gaat over opvolging en pensionering. De Commissie beschouwt pensioenregelingen en opvolgingsplanning als essentieel voor generatievernieuwing in de landbouw. Om financiële zekerheid te bieden, beveelt de Commissie naast de GLB-betalingen aan om het socialezekerheidsstelsel te verbeteren door middel van nationale regelgeving. Ook beveelt de Commissie aan dat landbouwers die een pensioen ontvangen, niet meer in aanmerking komen voor rechtstreekse betalingen binnen het toekomstige GLB. Voorwaarde daarbij is volgens de Commissie wel dat er een adequate en stabiele pensioenvoorziening is voor boeren die willen stoppen.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het kabinet steunt de brede aandacht voor, en erkenning van, het belang van jonge boeren in de EU. Het kabinet voert reeds een brede mix van beleid uit op tal van beleidsterreinen om de uitdagingen voor jonge boeren aan te pakken en zo de brede welvaart op het platteland te versterken.⁵ Met onder andere middelen uit het Europese Landbouwgarantiefonds ontvangen jonge boeren in de huidige GLB-periode een aanvullende inkomenssteun en via het Europees Landbouwfonds voor

---

⁴ Zij beveelt de lidstaten aan zich aan te sluiten bij de EU-doelstelling van "no net land take by 2050"⁴ door de bescherming van landbouwgrond te versterken.

⁵ [Kamerbrief maatregelen bedrijfsopvolgingen jonge boeren en vissers | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#), 2 oktober 2025.

Plattelandsontwikkeling ondersteunt het kabinet jonge boeren met onder andere de vestigingssteun en aanvullende subsidiemogelijkheden voor jonge boeren in regelingen voor productieve investeringen.⁶ In deze richting stimuleert het kabinet het uitwisselen van kennis en het opdoen van brede ervaring.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet steunt de inzet van de Commissie op het gebied van generatievernieuwing in de agrarische sector en verwelkomt een integrale strategie, aangezien generatievernieuwing de voedselzekerheid en vitaliteit van het platteland voor de lange termijn garandeert.⁷ Jonge boeren verdienen waardering en aandacht als hoeksteen van onder andere onze voedselproductie en ecologische en landschappelijke waarden. Het kabinet zal dan ook pleiten voor het oormerken van 6% binnen het beschikbare GLB-budget voor generatievernieuwing.

Ten aanzien van het eerste strategische blok onderschrijft het kabinet dat de hoge initiële financiering c.q. financieringslasten bij bedrijfsovername een drempel zijn voor jonge boeren en tuinders. Met name de bijzonder hoge gemiddelde prijs voor agrarische grond (ca. 7x zo hoog als gemiddeld in de EU, zelfs t.o.v. de directe buurlanden België en Duitsland 1,5 tot 3x hoger) schroeft de kapitaalbehoefte voor jonge boeren in Nederland extra op. Het kabinet ondersteunt de gedachte van de Commissie dat gezocht moet worden naar instrumenten die de financierbaarheid voor de jonge startende ondernemers verbetert. Omdat steun bij bedrijfsovername die meer financieringsruimte geeft niet alleen bij de jonge boer terecht komt, maar grotendeels doorstroomt naar gezinsleden buiten het bedrijf, acht het kabinet onderzoek nodig hoe dit effect zo klein als mogelijk te maken, alvorens concreet instrumentarium hiervoor voor te stellen. Mede om de jonge ondernemers in staat te stellen direct bij te dragen aan duurzame en biologische land- en tuinbouwproductie, zoals Nederland binnen het Investeringsfonds Duurzame Landbouw voor jonge ondernemers een groter percentage gunstige lening mogelijk gemaakt heeft. Voor het bieden van gerichte steun moet ook naar het aandeel eigenaarschap in het bedrijf worden gekeken. Het kabinet pleit voor een systematiek waarbij er ruimte is voor meerdere bedrijfseigenaren en geen van de bedrijfseigenaren alleen een meerderheidsbelang bezit, zoals ouders en een opvolger.

Het kabinet is positief over de voorgestelde maatregelen op het gebied van kennis en vaardigheden. Voor het vergroten van de veerkracht en concurrentiekracht van de Nederlandse land- en tuinbouw is investeren in kennis en vaardigheden van groot belang. Het kabinet ziet kansen voor een op maat gemaakt programma voor jonge landbouwers en zij-instromers, met aandacht voor inclusie en opkomende vormen van gecombineerde landbouw zoals burgercoöperaties. Voor het toekomstige GLB worden de mogelijkheden onderzocht om deze programma's uit te voeren via GLB-interventies en Agrarisch Kennis en Innovatie Systeem (AKIS). Programma's kunnen elementen bevatten zoals advies en coaching individueel of in gezamenlijk (familie)verband, of mentorship en *peer-to-peer learning* en elementen met betrekking tot nieuwe vaardigheden ter bevordering van innovatie (AI-

---

⁶ [Kamerbrief jonge landbouwers in het GLB-NSP en evaluatie VVK | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#), 3 april 2024.

⁷ [Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#), 12 september 2025.

gebruik), samenwerking en marketing. Verder ondersteunt het kabinet het initiatief om een platform voor vrouwen in de landbouw op te zetten en ziet het hierbij kansen om het potentieel dat vrouwen bieden voor generatievernieuwing te vergroten. De programma's "Erasmus voor jonge ondernemers", "Platform voor vrouwen in de landbouw" en "Boeren voor de toekomst" kunnen volgens het kabinet helpen om een meer inclusieve sector en betere uitwisseling van kennis en vaardigheden te realiseren. Het samenvoegen van beleid voor cohesie en de GLB-plattelandsontwikkelingsregelingen onder het toekomstige NRPP creëert kansen voor jonge boeren en het platteland. Het kabinet deelt de mening van de Commissie dat Horizon Europe, met gekoppelde GLB-instrumenten, kan helpen met het creëren van nieuwe mogelijkheden voor een gemakkelijkere toegang tot kennis, waardoor jonge boeren en nieuwkomers beter in staat worden gesteld om samen oplossingen te ontwikkelen.

Het kabinet heeft al verbeteringen gemaakt om toegang tot land makkelijker te maken. Wel onderschrijft het kabinet het voorstel om langjarige pachtvereenkomsten te ondersteunen onder andere voor jonge landbouwers. Dit is in lijn met de voorgenomen herziening van de pachtregelgeving waarover uw Kamer bij brief van 3 juli 2025 is geïnformeerd.⁸ Jonge landbouwers kunnen hiermee geleidelijk een bedrijf overnemen en verder uitbouwen met een langjarige looptijd in de pachtvereenkomst. Daarnaast wordt voorgesteld om de transactiekosten van grond te verlagen. De transactiekosten op landbouwgrond zijn in Nederland al aanzienlijk laag, doordat Nederland beschikt over een overdrachtsbelastingvrijstelling op landbouwgrond. Het kabinet vindt het daarom overbodig om extra maatregelen te nemen om de transactiekosten op grond te verlagen.

Het kabinet is voorsnog kritisch op de voorgestelde Europese waarnemingspost voor land. Alhoewel de opzet hiervan een positieve bijdrage kan leveren aan opgaves rondom landgebruik is het voorsnog onduidelijk wat hiervan de lidstaten wordt verwacht op het gebied van data-uitwisseling over grondgebruik. Momenteel monitort Wageningen *Social and Economic Research* in samenwerking met Kadaster per kwartaal op nationaal niveau de hoogte van de grondprijzen, zodat het kabinet zich afvraagt wat de meerwaarde van dit voorstel is. Om deze reden wacht het kabinet eerst de uitkomsten van de pilot van de Europese Commissie af.

Het kabinet verwelkomt de aandacht die uitgaat naar het verbeteren van de leefomstandigheden en de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied, omdat dit belangrijk is voor jonge mensen, inclusief jonge boeren, om een toekomst op te kunnen bouwen in het landelijk gebied. Het kabinet onderschrijft dat het GLB, cohesie en andere Europese beleidstrajecten een rol spelen voor de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied en verwelkomt daarom de aandacht die uitgaat naar een integrale aanpak voor plattelandsgebieden. Het kabinet ziet kansen om via economische en maatschappelijke diversificatie (bijvoorbeeld via de korte keten en multifunctionele landbouw) de afstand tussen de stad en platteland te verkleinen en jonge boeren en zij-instromers te ondersteunen bij het landbouwbedrijf. Dit vergroot de economische stabiliteit van landbouwbedrijven in tijden van (geopolitieke) instabiliteit en draagt bij aan de vitaliteit van het landelijk gebied. Het kabinet

---

⁸ Kamerstuk 27 924, nr. 101 Besluitenbrief pachtherziening

waardeert de inzet van de Commissie om de mentale gezondheid van landbouwers te verbeteren en steun te bieden voor opvang tijdens zwangerschap of zorg voor kinderen via de financiering van hulpdiensten aan landbouwbedrijven.⁹ Het kabinet staat dan ook positief tegen het opnemen van deze interventie in de GLB-*toolbox*.¹⁰ Lidstaten zijn niet verplicht om alle in de GLB-*toolbox* aangereikte interventies in te zetten.

Het kabinet onderzoekt de impact van het voorstel voor het verplicht koppelen van de pensioenleeftijd aan afbouw van de basisinkomenssteun op de Nederlandse situatie.¹¹ Wel ziet het kabinet kansen om bijvoorbeeld via AKIS in het toekomstige GLB in te zetten op kennisuitwisseling ten behoeve van een soepele bedrijfsoverdracht. Voor generatievernieuwing zijn beide generaties van belang en zal instrumentarium ook op de oudere generatie(s) en overdracht gericht moeten zijn, en niet enkel op de nieuwe generatie en overname.

Eerste inschatting van krachtenveld

De verwachting is dat de voorliggende strategie voor generatievernieuwing in de agrarische sector in algemene zin op brede steun van de lidstaten kan rekenen. Een aantal lidstaten heeft moeite met het verplicht koppelen van de pensioenleeftijd aan afbouw van de basisinkomenssteun en andere lidstaten zullen het geormerkte budget voor generatievernieuwing in de agrarische sector van 6% te ambitieus vinden. Verder sluit de strategie aan bij de standpunten van het Europees Parlement,¹² de Raad¹³ en de resultaten van de strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU.¹⁴

---

⁹ Aangezien heeft de Commissie dit voorstel in het kader van het nieuwe GLB gedaan en we hebben daarvan al een appreciatie naar de Kamer gestuurd: [Fiche 5: \[MFK\] Voorstel nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2027 | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#), 16 juli 2025.

¹⁰ GLB-*toolbox* is een verzameling van hulpmiddelen, richtlijnen en informatie die is ontworpen om de communicatie en implementatie van het GLB te ondersteunen.

¹¹ [Fiche 5: \[MFK\] Voorstel nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2027 | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#), 16 juli 2025. Het kabinet is hier kritisch over, omdat actieve boeren die zich volledig in blijven zetten voor de Nederlandse en Europese voedselzekerheid na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd geen steun meer zouden ontvangen.

¹² European Parliament resolution of 19 October 2023 on generational renewal in the EU farms of the future (2022/2182(INI)).

¹³ Council Conclusions on a Long-Term Vision for the EU's Rural Areas (LTVRA) 15631/23.

¹⁴ Strategic Dialogue on the future of EU Agriculture. A shared prospect for farming and food in Europe. 2024.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet positief. De mededeling heeft betrekking op het beleidsterrein landbouw. Op het terrein van landbouw is ingevolge artikel 4, tweede lid, onderdeel d, VWEU sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten.

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel om passende maatregelen voor jonge boeren in de Europese plattelandsgebieden te presenteren, met in het bijzonder aandacht voor vijf specifieke uitdagingen. Gezien het feit dat veel EU-lidstaten vergelijkbare opgaven hebben op het gebied van generatievernieuwing in de agrarische sector en omdat de factoren die dit thema beïnvloeden stoppen niet bij nationale grenzen, kan dit onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt. Een gecoördineerde EU-aanpak en de uitwisseling van *best practices* zijn daarom nodig. Een gemeenschappelijke strategie in de EU kan tevens bijdragen aan een gelijk speelveld voor bedrijven in de betrokken gebieden. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit is positief. De mededeling heeft tot doel om te komen tot passende maatregelen voor jonge boeren in de Europese plattelandsgebieden, met in het bijzonder aandacht voor vijf specifieke uitdagingen. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat de inzet van de Commissie gericht is op het delen van bijvoorbeeld kennis en stimuleren van (gezamenlijke) actie waardoor lidstaten investeren in jonge boeren en van elkaar kunnen leren over effectief beleid voor jonge boeren en zo de brede welvaart in de Europese plattelandsgebieden te verbeteren. Bovendien gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat het voldoende ruimte laat aan de lidstaten om hun eigen nationale strategieën te ontwikkelen.

d) Financiële gevolgen

De mededeling zelf heeft momenteel geen financiële gevolgen. De meeste van de voorgestelde acties vallen in de huidige GLB-periode. Voor de acties die vallen in de toekomstige GLB-periode is het op dit moment niet duidelijk wat de financiële gevolgen zijn voor de EU-lidstaten en regionale en lokale overheden.

Het kabinet is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Het kabinet wil niet vooruitlopen op de integrale afweging van middelen na 2027. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

De huidige strategie voorziet in een aantal vlaggenschipinitiatieven die grotendeels door de EU, met EU-middelen, worden gefinancierd. Veranderingen in subsidies leveren altijd (beperkte) nieuwe regeldruk op. Ook nieuwe maatregelen voor jonge boeren kunnen invloed hebben op de regeldruk voor (agrarische) bedrijven. De daadwerkelijke gevolgen voor regeldruk in Nederland zullen echter afhangen van de verdere concrete invulling, en de nog op te stellen nationale strategie het toekomstige GLB.

De Nederlandse overheid zet zich in voor generatievernieuwing in de landbouw en heeft diverse maatregelen genomen om het aantal boeren onder de 40 jaar te vergroten. Deze strategie is belangrijk omdat deze grensoverschrijdende problemen op EU-niveau adresseert. Dit draagt eraan bij dat de landbouwsector aantrekkelijk blijft voor jonge boeren, wat cruciaal is voor de voedselzekerheid.

Fiche 2: Mededeling Europese strategie voor artificiële intelligentie in de wetenschap

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad: Een Europese strategie voor artificiële intelligentie in de wetenschap. Voorbereidingen voor het instrument voor AI-wetenschap in Europa (RAISE)

b) Datum ontvangst Commissiedocument

8 oktober 2025

c) Nr. Commissiedocument

COM(2025) 724

d) EUR-Lex

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex:52025DC0724>

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie

N.v.t.

f) Behandelingstraject Raad

Raad voor Concurrentievermogen (RvC)¹

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

2. Essentie voorstel

Op 8 oktober jl. publiceerde de Europese Commissie (de Commissie) een mededeling aan de Raad met een Europese strategie voor Artificiële Intelligentie in de Wetenschap (hierna: de strategie) en voorbereidingen voor het instrument voor AI-wetenschap in Europa (RAISE). De aanleiding voor deze strategie is de transformerende factor van AI voor het uitvoeren van onderzoek en de achterstand die Europa hierin heeft opgelopen op mondiaal niveau. De strategie is gezamenlijk gepresenteerd met de Apply AI-strategie, een plan voor het versnellen van het gebruik van AI in sleutelindustrieën en de publieke sector². De Europese strategie voor AI in Wetenschap en Apply AI-strategie zijn volgens de

---

¹ Vooraankondiging in de RvC van 23 mei 2025, want de Mededeling is een uitwerking van de Raadsconclusies 'Naar een EU-strategie voor artificiële intelligentie in de wetenschap – Conclusies van de Raad, goedgekeurd op 23 mei 2025'.

² Voor de inhoudelijke beoordeling van dit voorstel wordt verwezen naar het BNC fiche Mededeling Apply AI-strategie

Commissie een volgende stap in de ambitie die in het in april aangekondigde *AI Continent Action Plan* wordt geuit, namelijk Europa een mondiale leider op het gebied van AI maken.³

De strategie richt zich op het positioneren van de EU als koploper op het gebied van AI-gedreven onderzoek, innovatie en excellentie. In deze strategie wordt de basis gelegd voor een instrument voor AI-wetenschap in Europa, RAISE – de *Resource for AI Science in Europe* – een Europees virtueel instituut dat toptalent, rekenkracht, data en onderzoeksfinanciering voor AI samenbrengt. RAISE zal in fases worden uitgerold, wat is begonnen met de lancering van de pilotfase onder het Horizon Europa werkprogramma 2026-27 (€108 miljoen) tijdens de eerste *AI in Science Summit* in Kopenhagen van 3-4 november jl. Verdere eerste stappen die de Commissie voorstelt zijn het opzetten van RAISE coördinatie middels een *Coordination and Support Action* (CSA) onder Horizon Europa, het vormen van partnerschappen met lidstaten en private partijen en het opzetten van een high-level academische adviesraad.

Om van RAISE een aanjager van wetenschappelijke excellentie op het gebied van AI te maken en om het gebruik van AI in de Europese wetenschap in bredere zin mogelijk te maken en te ondersteunen, bevat de strategie vier strategische acties die samen het Actieplan voor AI in Wetenschap vormen: 1) het bevorderen van excellentie en aantrekken/behouden van talent; 2) het opschalen van rekenkracht voor AI; 3) onderzoekers ondersteunen bij het dichten van de datakloof, en het beheren en integreren van benodigde datasets voor AI in de wetenschap; 4) het coördineren van onderzoeksfinanciering op een wendbare en ondersteunende wijze. Deze strategische acties worden ondersteund door Europese samenwerking met (*start-ups* en *scale-ups* in) de private sector, Europese beleidsafstemming en allianties met andere internationale actoren.⁴

Voor excellentie en talent, de eerste strategische actie, zal de Commissie RAISE-proefprojecten voor doctoraatnetwerken met betrekking tot AI in de wetenschap financieren om de volgende generatie onderzoekers op te leiden en zullen er ook thematische netwerken van excellentie op het gebied van AI in de wetenschap worden gefinancierd. Daarnaast zal de Commissie de richtsnoeren voor het verantwoord gebruik van generatieve AI in onderzoek regelmatig bijwerken en zal er een Joint Research Centre (JRC) *Scientific AI Hub* worden opgesteld om AI modellen en systemen voor wetenschappelijk onderzoek te monitoren en evalueren, in nauwe coördinatie met het Europese AI-bureau.⁵

Voor rekenkracht, de tweede strategische actie, wordt voorgesteld dat de Commissie voor specifieke toegang tot AI-gigafabrieken voor wetenschappers en *start-ups* uit de EU zorgt, onder meer ten behoeve van de specifieke doelstellingen van Horizon Europa. Verder wordt voorgesteld dat de Commissie €600 miljoen vanuit Horizon Europa investeert in de RAISE-proefprojecten.

---

³ Zie BNC fiche Mededeling AI Continent Action Plan. Het AI Continent Action Plan is een overkoepelend kader voor verschillende acties dat tot doel heeft om van Europa een leidend continent te maken op het gebied van AI, waar AI betrouwbaar en mensgericht is, democratische waarden bevordert en economische groei versnelt.

⁴ De Commissie verwijst naar de Apply AI Alliance aangekondigd in de Apply AI Strategy.

⁵ Dit laatste zal gebeuren in nauwe samenwerking met het AI Office.

Daarnaast zal de Commissie AI rekenkracht voor wetenschappelijke doeleinden in de AI Fabrieken blijven ontwikkelen.

Op het gebied van data, de derde strategische actie, wordt voorgesteld dat de Commissie de ontwikkeling van de Data Labs zal ondersteunen en deze zal koppelen aan de gemeenschappelijke Europese dataruimten, in het bijzonder de *European Open Science Cloud* (EOSC) om te zorgen voor beschikbare, herbruikbare data voor wetenschappelijk onderzoek. Ook zal de Commissie ervoor zorgen dat onderzoekers gesteund worden in het verzamelen, beheren en integreren van datasets via de *RAISE Networks* (RAISE-proefproject) en zal de Commissie bewijsmateriaal verzamelen over de noodzaak om de toegang en het hergebruik van publiek gefinancierde onderzoeksresultaten en het gebruik van publicaties en data voor wetenschappelijke doeleinden te verbeteren.

Voor onderzoeksfinanciering, de vierde strategische actie, zet de Commissie in op het verdubbelen van de investeringen in AI vanuit Horizon Europa, waaronder het budget voor AI in de wetenschap voor 2028. Daarnaast zal de Commissie investeren in een RAISE-proefproject voor het stimuleren en coördineren van investeringen in AI in de wetenschap middels een investeringsagenda in het 2026-2027 werkprogramma van Horizon Europa. Ook wordt voorgesteld dat de Commissie de automatisering van wetenschappelijke laboratoria en de ontwikkeling en actualisering van wetenschappelijke basismodellen, ook in industriële omgevingen, zal financieren.

Naast RAISE, zal de Commissie zich ook inzetten om samenwerking met de particuliere sector, coördinatie tussen de lidstaten en internationale samenwerking te versterken. De Commissie zal AI in Wetenschap conferenties en vlaggenschipevenementen voor AI in de wetenschap organiseren en een campagne opzetten om toezeggingen van particuliere bedrijven voor AI in de wetenschap aan te moedigen. Daarnaast zal de Commissie de implicaties van de AI-verordening op de wetenschappelijke gemeenschap analyseren. Voor betere coördinatie, zal de Commissie verder inzetten op de *ERA Action on AI in Science* en het gebruik van AI in de wetenschap volgen aan de hand van indicatoren en maatstaven. Voor internationale samenwerking, zal de Commissie de Europese normen en waarden voor het verantwoord gebruik van AI in de wetenschap in relevante multilaterale fora en internationale organisaties promoten en specifieke kwesties over AI in de wetenschap adresseren in regionale beleidsdialogen.

De Commissie licht – zoals eerder genoemd in het *AI Continent Action Plan* – de geavanceerde materialenindustrie en biotechnologieën uit als Europese O&I prioriteiten met een groot potentieel voor AI-ondersteunend wetenschappelijk onderzoek. Verder wordt er verwezen naar sectoren die genoemd worden in de Apply AI-strategie: zorg en farmaceutische industrie; robotica; productie, engineering en constructie; defensie, veiligheid en ruimtevaart; mobiliteit, transport en auto-industrie; elektronische communicatie; energie; klimaat en milieu; landbouw; culturele en creatieve sectoren, en media; publieke sector.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het algemene Nederlands AI-beleid heeft als doel om de maatschappelijke en economische kansen van AI te verzilveren waarbij publieke belangen en waarden worden gewaarborgd.⁶ De snelle AI-ontwikkelingen en gebruik van AI in wetenschappelijk onderzoek vraagt om meer rekenkracht, data en talent. Daarnaast zijn er relevante AI-faciliteiten, expertise en ondersteuning voor onderzoekers nodig om talent te behouden en aan te trekken in Nederland. Het is daarom essentieel om voldoende beschikbare rekenkracht, data opslag, dataverwerking, netwerkconnectiviteit, AI-relevante faciliteiten (zoals de AI-fabriek) en bijbehorende expertise en ondersteuning voor onderzoekers te hebben.⁷

Het kabinet heeft geen apart nationaal beleid voor AI in de wetenschap. Echter, het kabinetsbeleid richt zich wel op de sterke basis voor digitale infrastructuur voor onderzoek (ICT-infrastructuur), waaronder investeringen in rekenfaciliteiten, datafaciliteiten en bijbehorende expertise en ondersteuning⁸, die een randvoorwaarde vormen voor het uitvoeren van hoogwaardige AI-gedreven onderzoek en innovatie en om de ambities van *open science*⁹ te behalen.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet steunt de Commissie in het streven om Europa te positioneren als koploper op het gebied van verantwoord AI-gedreven onderzoek, innovatie en excellentie om de economische positie en concurrentievermogen te versterken. Door de toenemende geopolitieke uitdagingen is het belangrijk dat de EU op het gebied van AI in wetenschap minder afhankelijk wordt en de digitale strategische autonomie wordt gewaarborgd.

Het kabinet is positief over de voorgestelde strategie, maar heeft wel een aandachtspunt. De strategie is een stap in de goede richting om met een Europese aanpak van de Commissie onderzoek op het gebied van AI (wetenschap voor AI) en de inzet van AI voor wetenschappelijke vooruitgang in alle disciplines (AI in de wetenschap) te bevorderen. Echter is het de vraag of het totaal aan acties en het relatief beperkte budget van de strategie voldoende zullen zijn om de doelen wezenlijk te versnellen.

Het kabinet is voorstander van de pilotfase van RAISE en deelt de conclusie dat er Europese coördinatie en investeringen nodig zijn om relevante bestaande en nieuwe initiatieven en onderzoeksprojecten voor rekenkracht, data, excellentie/talent en onderzoeksfinanciering voor AI samen te brengen en te stimuleren.

---

⁶ Zie: Strategisch Actieplan voor Artificiële intelligentie, Kamerstukken 2019–2020, 26 643 en 32 761, nr. 640; Kabinetsreactie WRR-rapport 'Opgave AI: de nieuwe systeemtechnologie', Kamerstuk 2022, 26 643, nr. 943; Overheidsbrede visie Generatieve AI, Kamerstuk 2024, 26 643, nr. 1125; Overheidsbrede standpunt Generatieve AI, Kamerstuk 2025-2026, nr. 29362, nr. 1331

⁷ Zie [Computational needs for accelerated scientific discovery](#)

⁸ Zie voor meer informatie de Kamerbrief inzake inzet op digitalisering in de wetenschap uit de regeerakkoordmiddelen van ocv (Kamerstuk 29 338, nr. 210), [Uitvoeringsplan investeringen digitale onderzoeksinfrastructuur](#);

⁹ Zie [Kamerbrief Open Science NL versnelt transitie naar open science](#)

Het kabinet steunt de strategische actiepunten uit de mededeling, omdat het aansluit bij de kansen en uitdagingen in nationaal beleid op digitalisering in en van de wetenschap. Het kabinet is het eens dat excellentie en talent moeten worden bevorderd. Dit kan door relevante bestaande nationale initiatieven zoals de ICAI Labs voor onderzoeksamenwerkingen tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen op het gebied van AI, de ELSA Labs voor ethische, juridische en maatschappelijke aspecten van verantwoorde ontwikkeling en toepassing van AI en de AIC4NL *Innovation Labs* voor kennisoverdracht, ontwikkeling en implementatie van *AI-tools*. Ook moedigt het kabinet toegang tot meer AI-rekenkracht toe. Dit sluit aan bij de Nederlandse inzet op Europese bilaterale samenwerkingen via de *European High Performance Computing Joint Undertaking* (EuroHPC) en de bijbehorende ambities en realisatie van een nationale AI-fabriek in Groningen¹⁰. Daarnaast is het kabinet voorstander voor betere databeschikbaarheid door meer aandacht voor toegang en hergebruik van data(sets) middels de naleving van de FAIR-principes¹¹ en het verder bouwen op bestaande initiatieven zoals de inzet op de *European Data Spaces* en in het bijzonder in de *European Open Science Cloud* (EOSC). Ten slotte is het kabinet positief over de verdubbeling van Europese investeringen in AI in wetenschap vanuit Horizon Europa om in Europa geavanceerd onderzoek op het gebied van AI en de inzet van AI voor wetenschappelijke vooruitgang. Nederland benadrukt dat AI geen doel op zich moet zijn maar een hulpmiddel om EU-prioriteiten te bevorderen. Tevens is Nederland positief dat de EU aandacht besteedt aan de ethische aspecten van AI door de *European Group on Ethics on Science and New Technologies* (EGE) om een mening te vragen. Nederland roept de Commissie op om ook gebruik te maken van de kennis die de lidstaten opbouwen.

Het kabinet vindt het belangrijk dat er in de implementatie extra aandacht is voor blijvende fragmentatie onder RAISE en de verbetering van juridische voorwaarden en ethische beoordelingskaders voor onderzoek bij het gebruik van AI. Ook moet er rekening worden gehouden met dat veel lidstaten, waaronder Nederland, geen nationale strategie (en geormerkte middelen) voor AI in de wetenschap hebben. Ook merkt het kabinet op dat verwijzingen naar het hergebruik en de doorontwikkeling van bestaande Europese initiatieven en samenwerkingen, zoals de Alliantie voor Taaltechnologieën (ALT-EDIC), het *AI on Demand*-platform en de Test- en Experimenteerfaciliteiten (TEF's) voor AI, ontbreken in de strategie.

c) *Eerste inschatting van krachtenveld*

De strategie kan rekenen op brede steun van de lidstaten en het Europees Parlement, omdat deze strategie voortvloeit uit de aangenomen Raadsconclusies 'Naar een EU Strategie voor AI in de Wetenschap' en lidstaten breed steun hebben uitgesproken tijdens de officiële lancering van de *ERA Action AI in Science* incl. RAISE-pilot tijdens de *AI in Science Summit*¹².

---

¹⁰ Zie Kamerbrieven [Honorering EU-financiering voor de AI-fabriek in Groningen](#), [Indiening voorstel AI-fabriek](#) en [Uitkomsten verkenning AI-faciliteit in Nederland](#).

¹¹ FAIR staat voor Findable, Accessible, Interoperable, en Reusable. Het is een set principes die ervoor zorgen dat onderzoeksdata en -resultaten in de context van open science goed beheerd en gedeeld worden.

¹² Zie Naar een [EU Strategie voor artificiële intelligentie in de Wetenschap - Conclusies van de Raad, goedgekeurd op 23 mei 2025](#).

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de bevoegdheid is positief. De mededeling heeft betrekking op de beleidsterreinen onderzoek en innovatie en interne markt. Op het terrein van onderzoek en innovatie is sprake van een parallelle bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (artikel 4, derde lid, van het VWEU). Op het terrein van interne markt is sprake van een gedeelde bevoegdheid van de Unie en de lidstaten (artikel 4, tweede lid, onder a, VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van subsidiariteit is positief. De mededeling heeft tot doel om de EU als koploper op AI gedreven wetenschappelijk onderzoek, innovatie en excellentie te positioneren. Gezien het grensoverschrijdende karakter van deze doelstelling, kan dit onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau zelf worden verwezenlijkt, daarom is een EU-aanpak nodig. Door een Europese aanpak kunnen de grootste grensoverschrijdende problemen, zoals de fragmentatie van middelen en onderzoeksprojecten, beperkte toegang tot rekenkracht, en de mondiale concurrentiestrijd voor toptalent op het gebied van AI en wetenschap worden aangepakt. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van proportionaliteit is positief. De mededeling heeft tot doel om de EU als koploper op AI gedreven wetenschappelijk onderzoek, innovatie en excellentie te positioneren. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat de mededeling acties van de Commissie presenteert die de uitdagingen en kansen in AI in de wetenschap adresseren en zodoende kunnen bijdragen aan de versterking van de positie van de EU. De mededeling richt zich namelijk op een gecoördineerde Europese strategie die versnippering van onderzoeksprojecten en moeilijkheden bij de toegang tot rekenkracht en datasets vermindert en een gezamenlijke aanpak voor het bepalen van benodigde ethische beoordelingskaders. Echter heeft het kabinet wel een aandachtspunt. Het is de vraag of het totaal aan acties en het relatief beperkte budget van de strategie voldoende zullen zijn om de doelen wezenlijk te versnellen. Het voorgestelde optreden gaat niet verder dan noodzakelijk, omdat de mededeling zich richt op een Europees antwoord op internationale uitdagingen en het verder voldoende ruimte biedt aan de lidstaten om eigen nationale initiatieven te ontplooien.

d) Financiële gevolgen

Financiering voor de strategie komt uit het al lopende Horizon Europa programma. Voor de lancering van het RAISE-programma (pilot) wordt € 108 miljoen voorzien.

Daarnaast wordt er voorgesteld dat er tot € 600 miljoen geïnvesteerd wordt voor structurele toegang van wetenschappers en *start-ups* tot de AI Gigafabrieken. Ook wil de Commissie jaarlijkse investeringen voor AI in de wetenschap in 2028 zelf verdubbeld hebben. Voor het huidige 2025 Horizon Europa werkprogramma gaat het om €700 miljoen voor AI in wetenschap. Verder geeft de

Commissie aan ernaar te streven om in het kader van het volgende meerjarig financieel kader (MFK) aanzienlijke en specifieke financiële steun te verlenen, om vooruitgang te stimuleren en de positie van Europa in de voorhoede van wetenschappelijke innovatie te versterken.

Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Het kabinet wil niet vooruit lopen op de integrale afweging van middelen na 2027. Het kabinet zal de ontwikkeling rondom de exacte samenstelling van de financiering van deze initiatieven nauw volgen. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Het vereenvoudigen van bestaande procedures is onderdeel van de strategie. In overeenstemming met de EU-strategie voor *start-ups* en *scale-ups* zal de Commissie de regels van de Europese Innovatieraad vereenvoudigen als onderdeel van bredere vereenvoudigingsinspanningen om de administratieve lasten voor bedrijven te verminderen. Naar verwachting levert dit een vermindering van de regeldruk op. Het verminderen van regeldruk is een van de prioriteiten van het kabinet. Het kabinet verwelkomt daarom de inzet van de Commissie. Op basis van de informatie uit de strategie is de impact op de regeldruk nu nog niet volledig te overzien en in te schatten. Het kabinet let bij de implementatie van de strategie en de nieuwe voorstellen, plannen en initiatieven op wat de eventuele gevolgen voor de regeldruk zijn.

De verwachte effecten van de mededeling op het concurrentievermogen van de EU zijn positief. Het RAISE-initiatief zal wetenschappers ondersteunen bij het vertalen van hun meest veelbelovende doorbraken naar toepassingen in de praktijk en nieuwe producten en oplossingen. Hiermee wordt de basis gelegd voor een snelle industriële acceptatie en bijdrage aan het toekomstige concurrentievermogen. Hierbij wordt verwezen naar de recent gelanceerde AI-fabrieken en Gigafabrieken, al zijn deze nog in een te vroege fase om hun effect op het concurrentievermogen te bepalen.

De strategie beoogt om via een gecoördineerde Europese aanpak voor AI in de wetenschap bij te dragen aan de plek van de EU in het AI ecosysteem. Dit heeft als doel om de innovatiekloof met niet-Europese partijen, die reeds veel investeren in AI in de wetenschap en de daarvoor benodigde middelen, te dichten en zo de afhankelijkheden in de AI-waardeketen te verminderen. Hiermee kan de mededeling bijdragen aan het versterken van de weerbaarheid en de open strategische autonomie van de EU en Nederland.

Aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Directoraat-generaal Agro
Directie Europees,
Internationaal en Agro
economisch beleid

Auteur

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Datum

12-11-2025

Kenmerk

DGA-EIA / 102410955

RT 0000123629

Kopie aan

Bijlage(n)

1

nota
TER ADVISERING

BNC-fiche_Mededeling Strategie
generatievernieuwing in de landbouw

Parafenroute

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Aanleiding

Op 21 oktober 2025 heeft de Europese Commissie (Commissie) een mededeling gepubliceerd met een strategie voor generatievernieuwing in de agrarische sector (strategie). Met deze mededeling wil de Commissie ervoor zorgen dat meer jonge en nieuwe boeren een toekomst in de landbouwsector kunnen opbouwen. Deze nota informeert u via het bijgevoegde BNC-fiche (bijlage 1) over het interdepartementaal, ambtelijk voorbereide standpunt over de strategie. Het fiche wordt ingebracht in de definitieve interdepartementale coördinatie die moet leiden tot een kabinetsstandpunt.

Het fiche staat geagendeerd voor de BNC van 19 november, de CoCo van 25 november en de MR van 28 november. De Kamers zullen vervolgens worden geïnformeerd over de kabinetspositie via het BNC-fiche.

Advies

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de kabinetspositie in het BNC-fiche. Uw reactie en akkoord is vereist voor woensdag 19 november 10:00 uur.

Kernpunten

- De strategie erkent de unieke uitdagingen waar jonge boeren voor staan en vereist gerichte acties (niet-bindend) op alle bestuursniveaus (EU, nationaal, regionaal) en binnen alle beleidsdomeinen om deze aan te pakken. Vijf cruciale actiegebieden worden in de strategie aangewezen om dit te bereiken: toegang tot land, financiering, vaardigheden, een eerlijke levensstandaard op het platteland en ondersteuning bij het vinden van een opvolger.
- Deze acties en maatregelen zijn onderverdeeld in het huidige en toekomstige GLB, overige EU-beleidsinstrumenten, en de maatregelen onder leiding van lidstaten die exclusieve bevoegdheid hebben op cruciale gebieden zoals toegang tot grond, belastingbeleid, onderwijs en pensioenen.

Ontvangen BPZ

- De strategie en inzet van de Commissie voor generatievernieuwing in de landbouw sluiten aan bij het Nederlandse beleid, omdat dit essentieel is voor het waarborgen van lange-termijn voedselzekerheid en plattelandsvitaliteit.
- Jonge boeren verdienen meer waardering en aandacht; zij zijn immers essentieel voor onze voedselproductie en voor het behoud van ecologische en landschappelijke waarden.
- Deze strategie stelt de ambitieuze doelstelling om het huidige aandeel jonge landbouwers tegen 2040 te verdubbelen tot 24%. Dit sluit aan bij de doelstelling om de huidige toewijzingen te verdubbelen. De oproep om 6% van het geormerkte budget voor landbouw in het toekomstige Nationale en Regionale Partnerschapsplan (NRPP) te reserveren voor generatievernieuwing wordt gesteund door het kabinet.
- Vanaf 2028 zullen de lidstaten verplicht zijn om hun eigen geïntegreerde nationale strategie voor generatievernieuwing in landbouw te ontwikkelen als onderdeel van hun NRPP.

2-1

Toelichting

Politiek-bestuurlijke context

- In het BNC-fiche Voorstel nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2027 (gedateerd 16 juli 2025) steunt het kabinet de inspanningen van de Commissie op het gebied van generatievernieuwing in de landbouwsector, zoals het opstellen van een geïntegreerde strategie voor generatievernieuwing, aangezien generatievernieuwing belangrijk is voor het kabinet.

Europese context

- In het algemeen zijn alle lidstaten verheugd over de inzet van de Commissie voor jonge boeren.
- Net als Nederland hebben alle lidstaten in de Landbouw- en Visserijraad van 27 en 28 oktober concrete voorstellen gedaan om de strategie te verduidelijken. Ook heb lidstaten zorgen geuit over over koppeling van de pensioensgerechtigde leeftijd en de afbouw van de directe betalingen en het voorstel om 6% van de GLB-middelen te oormerken voor jonge landbouwers.
- Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) verwelkomt de strategie, omdat het erkent dat jonge boeren de juiste randvoorwaarden nodig hebben voor een toekomstbestendig bedrijf.¹

2-3

Financiële en juridische aspecten

- De mededeling zelf heeft momenteel geen financiële gevolgen.
- Voor de acties die vallen in de toekomstige GLB-periode is het op dit moment niet duidelijk wat de financiële gevolgen zijn voor de EU-lidstaten en regionale en lokale overheden.

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

BNC-fiche Mededeling Europese Strategie voor AI in de wetenschap

Aanleiding

Op 8 oktober jl. publiceerde de Europese Commissie (CIE) de mededeling 'A European Strategy for Artificial Intelligence in Science Paving the way for the Resource for AI Science in Europe (RAISE)'. Voor nieuwe CIE-voorstellen wordt een fiche Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) opgesteld. Een BNC-fiche wordt via de Ministerraad (MR) aan de Tweede Kamer (TK) gestuurd. U krijgt nu het BNC-fiche voor akkoord, zodat het daarna kan worden doorgeleid naar de BNC op 19 november, de ambtelijke Coördinatie Commissie voor Europese integratie- en associatieproblemen (CoCo) op 25 november en de MR van 28 november.

Geadviseerd besluit

Graag uw akkoord op het BNC-fiche en de verzending ervan via de MR aan de TK door het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ).

Kernpunten

- Europa moet meer ambitie tonen en een strategische en gecoördineerde aanpak hebben voor geavanceerd onderzoek op het gebied van AI (wetenschap voor AI) en de inzet van AI voor wetenschappelijke vooruitgang in alle disciplines (AI in de wetenschap) zodat Europa kan nastreven om een AI-continent te worden. Dit is belangrijk om de economische positie en concurrentievermogen te versterken.
- De Europese Commissie doet om die reden de mededeling met een voorstel voor een Europese strategie voor artificiële intelligentie (AI) in de wetenschap. De EU kan zo het voortouw nemen en daarbij vertrouwen op haar unieke sterke punten van uitmuntend onderzoek op verschillende gebieden en betrouwbare AI.
- Ook kondigt de Europese Commissie de lancering van een nieuw instrument voor AI-wetenschap in Europa aan, RAISE – de Resource for AI Science in Europe – een Europees virtueel instituut dat toptalent, rekenkracht, data en onderzoeksfinanciering voor AI samenbrengt. Dat gefinancierd zal worden uit het Horizon Europe Programma.
- Het BNC-fiche is voorzichtig positief over de strategie en bijbehorende acties voor RAISE, omdat het een goede stap is in een gecoördineerde en gefinancierde Europese aanpak door de Europese Commissie voor AI in de Wetenschap.

Onderzoek en Wetenschapsbeleid

1 - Persoonsgegevens

Datum

13 november 2025

Referentie

55126530

Bijlagen

1. BNC-fiche Mededeling Europese Strategie voor AI in de Wetenschap

2. CIE-mededeling - A European Strategy for AI in Science Paving the way for the Resource for AI Science in Europe (RAISE)

Intern OCW afgestemd

IB

Datum
13 november 2025

- Echter is het de vraag of voor de vier strategische acties 1) het bevorderen van excellentie en aantrekken/behouden van talent ca. €58 mln.; 2) het opschalen van rekenkracht voor AI €600 mln.; 3) onderzoekers ondersteunen bij het dichten van de datakloof, en het beheren en integreren van benodigde datasets voor AI in de wetenschap; 4) het coördineren van onderzoeksfinanciering op een wendbare en ondersteunende wijze ca. € 700 mln. in 2025, en het relatief beperkte budget voldoende zullen zijn om de economische positie en concurrentievermogen voldoende te bevorderen.
- Daarnaast vraagt Nederland meer aandacht voor de ethische en juridische onduidelijkheden omtrent het gebruik van AI door onderzoekers.
- Nederland heeft geen nationaal beleid (strategie of geormerkte middelen) voor AI in de wetenschap, maar wel een Nationale AI-strategie.¹ Het Nationale AI-beleid heeft als doel om de maatschappelijke en economische kansen van AI te verzilveren waarbij publieke belangen en waarden worden gewaarborgd. De bouw van de Nederlandse AI-fabriek in Groningen sluit goed aan bij de ambities rondom rekenkracht, data en talentontwikkeling.²
- Echter is het belangrijk dat de Europese strategie wel in lijn is met bestaand nationaal beleid op digitale infrastructuur voor onderzoek (ICT-infrastructuur). Namelijk de inzet op rekenfaciliteiten, datafaciliteiten en bijbehorende expertise en ondersteuning, die een randvoorwaarde vormen voor het uitvoeren van hoogwaardige AI-gedreven onderzoek & innovatie en om de ambities van open science te behalen³. De Europese strategie heeft geen financiële of wettelijke gevolgen voor het kabinet, maar vraagt in de toekomst mogelijk wel om stappen te zetten op de uitwerking van een Nederlandse strategie op AI in de wetenschap.

---

¹Strategisch Actieplan voor Artificiële intelligentie, Kamerstukken 2019–2020, 26 643 en 32 761, nr. 640; Kabinetsreactie WRR-rapport 'Opgave AI: de nieuwe systeemtechnologie', Kamerstuk 2022, 26 643, nr. 943; Overheidsbrede visie Generatieve AI, Kamerstuk 2024, 26 643, nr. 1125; Overheidsbrede standpunt Generatieve AI, Kamerstuk 2025-2026, nr. 29362, nr. 1331

²Zie Kamerbrieven Honorering EU-financiering voor de AI-fabriek in Groningen, Indiening voorstel AI-fabriek en Uitkomsten verkenning AI-faciliteit in Nederland.

³Zie voor meer informatie de Kamerbrief inzake inzet op digitalisering in de wetenschap uit de regeerakkoordmiddelen van ocw (Kamerstuk 29 338, nr. 210), Uitvoeringsplan investeringen digitale onderzoeksinfrastructuur;

redacted on: 20-11-2025

- Redaction (1 redaction)

---

1 Privilege / Exemption reason used:

1 -- "Persoonsgegeven" (1 instance)

Redacted pages:

Page 1, Persoonsgegeven, 1 instance